

ALGEMENE BESCHOUWINGEN BEGROTING 2015

Remine Alberts, fractievoorzitter SP Provinciale Staten Noord-Holland

10 november 2014

Voorzitter,

Vandaag bespreken we de begroting voor 2015.

Terwijl wij in de hele wereld kunnen waarnemen dat de geldbergen bij de investeringsfondsen en hedgefunds nog steeds groeien, wonen wij in een land waar de centrale overheid gewoon doorgaat met het weghalen van geld bij gewone burgers. Ik zal daar op meerdere manieren bij stil staan. Want in die omstandigheden maakt dit college van GS zijn afwegingen.

De vraag is dus: doet dit provinciebestuur nu Het Goede (met hoofdletters)? Wat de SP betreft niet.

De SP kiest voor een provincie die de menselijke maat centraal stelt en die zich bescheiden en dienstbaar opstelt. De SP kiest voor een provincie die niet langer meewerkt aan de afbraak van de publieke voorzieningen en georganiseerde solidariteit. Daarom wil ik stilstaan bij een aantal zaken.

Voorzitter,

Ik begin bij de bescheidenheid van deze provincie.

Deze week kwamen de cijfers naar buiten over de inhuur van externen. De provincie Noord-Holland stond in 2013 met stip op één. Niet alleen op één, met maar liefst 33,8% van de personeelskosten voor externe inhuur, in 2011 was het nog 32,9%. Ook niet mals, maar er was een stijging.

Vergelijken we Noord-Holland met Zuid-Holland, dan doet die provincie het veel beter: in 2011 15%, in 2013 10,8%. En zo hoort het ook.

De inhuur van externen is niet alleen veel duurder per uur, en op het totaal evenzo, het is ook op een andere manier duur. Ik doel dan op verlies aan kennis. Zonder

kennis loop je het risico om speelbal te worden van anderen, die een overheid dan kunnen uitkleden.

Enige tijd terug bespraken wij een nieuwe manier van aanbesteden. In plaats van het zelf ontwerpen en bouwen van bijvoorbeeld een weg, verschuift de blik nu naar het laten ontwerpen, bouwen, onderhouden en financieren van zo'n weg. Vroeger kon de overheid dat allemaal zelf. Voor de nieuwe werkwijze wordt aangedragen: de overheid kan dat niet zelf (nee, als je de mensen laat vertrekken of zelfs wegstuurt, dan krijg je dat) en het is goedkoper. Bij dat laatste durf ik heel veel vraagtekens te zetten. Ik denk aan het aanschaffen van ICT. Door onkunde heeft de overheid telkens weer net het verkeerde systeem aangeschaft, wat vervolgens of moet worden vervangen of aangevuld, en dat allemaal tegen torenhoge bedragen.

Ook kunnen wij ons niet aan de indruk onttrekken dat externen ook worden ingehuurd om het politieke gelijk van de gedeputeerde te bewijzen. Ik noem in dat verband het plan om de bootdienst IJmuiden-Amsterdam een doorstart te laten maken. De Deskundige zegt dat het plan niet kan. Tja, en als die ene Deskundige zegt dat het niet kan, dan haal je als gedeputeerde makkelijk je politieke gelijk. Wat heeft deze Deskundige trouwens gekost?

Voorzitter, met deze redenering in het achterhoofd stelt mijn fractie voor om de inhuur van externen terug te brengen naar een veel lager niveau. Ik heb daarvoor een motie.

Voorzitter,

Dan kom ik bij een volgend onderwerp. Dat betreft de dienstbare provincie.

Landelijk is de grote operatie van de drie decentralisaties aan de gang. Nog maar een paar weken en dan is het zover.

Ik krijg steeds meer signalen van gemeentes waar het klamme angstzweet begint uit te breken. Steeds meer vragen zij zich af of het allemaal wel zal gaan lukken. Het allergrootste probleem is natuurlijk dat naast dat die decentralisatie op zich al een heidens karwei is, de bijbehorende bezuiniging het welhaast onmogelijk maakt om het werk goed te kunnen doen. Natuurlijk riepen de gemeentes eerder dat het goed ging, maar dat was toen het nog papieren werkelijkheid was. Het werk heeft zich inmiddels uitgekristalliseerd.

Mijn fractie ziet nu al dat gemeentes proberen om de bezuinigingen op te vangen door te schrappen in andere delen van het sociale domein. De bieb gaat dicht, het dorps huis kan het hoofd niet meer boven water houden. En dat raakt allemaal de leefbaarheid van -vooral- de kleine kernen.

Afgelopen vrijdag waren we bij het Noord-Hollands Plattelands Parlement.

Sommige rijke gemeentes zoals Haarlemmermeer betalen voor de 26 dorps huizen en hun beheerders via beheersorganisatie Maatvast. Maar armere gemeentes, zoals Hollands Kroon, hebben de dorps huizen over de schutting gekieperd naar vrijwilligersstichtingen die het verder zelf maar moeten uitzoeken. Voor hun werk hebben wij veel waardering. Ook omdat het werk vaak gedaan wordt door mensen die ook nog eens de voetbalclub trekken of de harmonie of de zwemvereniging en die daar bovenop mantelzorger moeten worden of al zijn, inclusief de dreigende overbelasting. Ook hoorden we dat bijvoorbeeld de dorps huisstichting van Westzaan, gerund door vrijwilligers, een jaarhuur voor hun dorps huis moet ophoesten van €40.000. En mocht daar de boel failliet gaan, dan is ook nog eens het stichtingsbestuur hoofdelijk aansprakelijk.

Enorme verschillen dus tussen gemeentes. Ook hier gaan we steeds meer tweedeling zien: je kunt het stomme geluk hebben in een rijke, of pech, in een arme gemeente te wonen. Mijn fractie vindt dat de provincie een middelende rol op zich moet nemen, om deze ongelijkheid weg te nemen.

Omdat er, onder andere als gevolg van het terugontvangen van de vordering op Landsbanki, aanwijzingen zijn dat ons weerstandsvermogen hoger zal uitvallen dan noodzakelijk is, leggen wij aan de staten voor of zij het met ons een goed idee vinden om GS te laten onderzoeken of het mogelijk is om een deel van dat weerstandsvermogen over te brengen naar een nieuw in te stellen Fonds Bevordering en Behoud Leefbaarheid Kleine Kernen. Zodat we kunnen opvangen wat in de kleine kernen onder de zware opgave van de decentralisatie is bezweken. Ik heb daartoe een motie.

Voorzitter,

Dan kom ik op een ander streven van de SP: een groene provincie.

Ik verbaas me in deze provincie met regelmaat hoe GS aankijkt tegen wat aan de markt is en wat gesubsidieerd moet worden. Ik durf gerust te stellen dat mijn fractie en GS daar lijnrecht tegenover elkaar staan. Ik geef een paar voorbeelden: zo vindt deze provincie het geen enkel bezwaar om de productie van isotopen, ondanks dat dit aan de markt is, zwaar te subsidiëren. Ook vindt deze provincie het geen enkel bezwaar, nee, zelfs noodzakelijk, om toe te geven aan de lobby van bepaalde bedrijven om ruim 50 miljoen te geven voor de versnelde aanleg van de zeesluis bij IJmuiden.

Onze stelling is: wanneer de markt het zo belangrijk vindt, dan zou de markt daar zelf voor moeten zorgen. Deze provincie vraagt het niet eens of de markt dat zou willen. Om dan bij een negatief antwoord de hand op de knip houden.

En als wij inbrengen dat op het gebied van windenergie dat er elders al windturbines draaien met een vermogen van 8 Megawatt dat er dan, voor het behalen van de opgave van 105,5 Megawatt nog maar dertien turbines hoeven te worden geplaatst, gewoon op een industrieterrein, zodat niemand er last van heeft, krijgen wij als antwoord van de gedeputeerde dat dat niet kan, vanwege afspraken met de markt. Heel bijzonder, want energievoorziening is toch echt een nutstaak en die behoort dus bij de overheid, niet aan de markt.

Daarentegen wil dit provinciebestuur het beheer van de natuur wel naar de markt brengen en de subsidie drastisch terugdraaien. Wij vinden het ronduit belachelijk, dat in een tijd waarin het woord participatiemaatschappij voor én achterin de mond van beleidsmakers ligt, de subsidiëring voor het ondersteunen van de duizenden vrijwilligers van Stichting Landschap Noord-Holland zal worden teruggebracht van €608.000 naar 0. Daarnaast wordt de subsidie voor het reguliere werk afgebouwd (de instandhouding van terreinen en het toezicht). Juist deze subsidie wordt weggehaald bij datgene waar we nu zo zuinig op moeten zijn: onze natuur.

De gedeputeerde heeft inmiddels toegegeven dat hij marktwerking wil.

Verschillende bedrijven moeten straks concurreren om opdrachten van de provincie. Dat kennen we uit de kinderopvang, om maar eens een van de vele marktwerkingsprojecten te noemen. En we weten allemaal hoe het is afgelopen met Estro. Straks wordt LHN ook opgekocht door een investeringsfonds.

Voor de SP is de natuur geen markt. De natuur is van ons allemaal en is vooral kwetsbaar. Wat kwetsbaar is moet de zorg van de overheid zijn en blijven. Voorzitter, de SP heeft, samen met de fracties van 50PLUS, Partij voor de Dieren, GroenLinks en CU-SGP een amendement voor het behoud van de boekjaarsubsidie, maar met een slimmere outputsturing.

En dan voorzitter het openbaar vervoer.

Ik kan niet anders dan stil blijven staan bij de Texelhopper, het experiment wat door veel mensen al als Texelflopper wordt aangeduid. Afgelopen zaterdag hebben we in het televisieprogramma Kassa kunnen zien dat de busgebruikers op Texel nooit iets is gevraagd. Dat het consumentenoverleg Rocov pas om advies is gevraagd toen alles al bedisseld was. En dat in strijd met de Wet Personenvervoer de ov-chipkaart zal worden afgeschaft. De provincie moet daarvoor toestemming hebben van het ministerie, maar staatssecretaris Mansveld wist tot voor kort nog van niks en heeft al laten weten "niet enthousiast te zijn" over het afschaffen van die ov-chipkaart op Texel.

Het plan rammelt aan alle kanten.

Het meest ontluisterende van de uitzending was dat de gedeputeerde er niet in zat. Zij had medewerking aan het programma hooghartig afgewezen, omdat het te eenzijdig zou zijn en omdat er toch niets te winnen viel. Door weg te blijven heeft de gedeputeerde in ieder geval laten zien dat zij de inwoners, in dit geval de busgebruikers, niet serieus neemt. Inwoners die afhankelijk zijn van onze voorzieningen.

Maar er is meer: de taxibedrijven op Texel hebben zich op één na al teruggetrokken. En verder hebben de klanten al laten weten dat zij zeer waarschijnlijk geen gebruik zullen maken van het nieuwe systeem, omdat zij het onhandig en duur vinden. De provincie lijkt te zijn gevallen voor de lobby van een paar ondernemers, die ook de weg naar hun gemeenteraad goed wisten te vinden. Het zou zomaar eens kunnen dat er 1,6 miljoen, verspreid over twee jaar, verspild geld zal blijken te zijn. Niet ons beeld van een provincie die dienstbaar is aan zijn bevolking.

Voorzitter,

Openbaar vervoer is namelijk veel meer dan alleen maar bussen laten rijden. Met goed openbaar vervoer vergroot je de leefbaarheid, kunnen mensen gewoon zelf

naar de dokter of op familiebezoek. Met goed openbaar vervoer lever je ook een bijdrage aan de luchtkwaliteit. Met goed openbaar vervoer neemt de kans op files af. (Ik las laatst een interview met de mevrouw die dagelijks de fileberichten voorleest. Zij vertelde dat zij kon zien dat toen op bepaalde plekken de wegen verbreed waren, mensen dachten dat zij het openbaar vervoer konden laten voor wat het was en wel weer met de auto konden en dus nu gewoon weer in de file staan.) Een echte eye-opener waren voor ons de uitspraken van de heer J. van Meijgaarden, ooit plaatsvervangend directeur economie en vervoer van de provincie Zuid-Holland, die na zijn pensionering eindelijk een boekje kon opendoen (in Trouw van 6 augustus jl. en bij Tros Radio). Hij zei dat gedeputeerden zich van onrealistisch hoge verkeersprognoses bedienen om maar zoveel mogelijk asfalt te kunnen aanleggen. De SP is al jarenlang van mening dat het automatisme om wegen aan te leggen en of te verbreden eindig is. Op enig moment is er gewoon geen plek meer om nóg meer asfalt aan te leggen. Het is dus beter om na te denken of het geld wat daarvoor bestemd is niet beter in openbaar vervoer gestopt kan worden. En dan ook goed. Dus met hogere frequenties en langere rijtijden (een bus in Alkmaar die na half tien niet meer rijdt, tjonge wat een armoe). Goed aansluitend op ander openbaar vervoer. Daarom springen wij in de bres voor (volgens de gedeputeerde) noodlijdende buslijnen, zoals de 138 en 161. Omdat wij verder kijken dan louter de kostenefficiëntie voor het laten rijden van één omloop. Wij zijn van mening dat- hoewel de gedeputeerde het tegendeel beweerde- lang niet alles is gedaan aan het populair houden van deze lijnen. Zo is de aansluiting van vooral de 138 op de trein gewoon prut. Of je nu uit de trein komt of uit de bus: het vertrek van je aansluiting is steevast waarneembaar: je ziet hem voor je neus weggrijden. En dat heeft niets met verstoringen te maken. Dat zit gewoon in een hopeloze dienstregeling. In Bovenkarspel rijdt lijn 138 vanaf het station door een woonwijk met veel sociale huurwoningen, maar een halte is er niet, die is pas twee kilometer verderop. De gedeputeerde en de staten moeten het toch met ons eens zijn dat wanneer je uitgaat van stamlijnen en voedende lijnen in het openbaar vervoer, het toch wel handig is als die lijnen überhaupt kunnen voeden en de stamlijnen aldus ook gevoed worden.

Wij hebben dan ook een amendement wat, bij aannemen ervan voor kan zorgen dat de afbraak van het openbaar vervoer in dit deel van Noord-Holland een halt toegeroepen zal worden. Door werk te maken van marketing, inspelen op behoefte van potentiële klanten en reclame voor de bus, in plaats van het marketingbudget weg te bezuinigen, zoals GS voorstelt.

Voorzitter,

Ik heb het al gezegd: wij gaan niet voor een kille provincie, die uitsluitend denkt in termen van economie, economie en economie. En dan ook nog de economie van vooral de grote bedrijven en investeerders. Hardwerkende winkeliers, het mkb dus, konden op veel minder sympathie rekenen. De SP vraagt al lang om meer provinciale sturing voor de detailhandel. Natuurlijk kunnen we de opmars van het internetwinkelen niet tegenhouden. Maar wat we wel kunnen is het stoppen van de bouw en uitbreiding van winkelcentra die toch alleen maar voor leegstand elders zorgen. En we kunnen helpen met het herstructureren van zieltogende winkelstraten. Wat dat betreft kan ik eindigen met een compliment aan gedeputeerde Van Run, die ons dan toch eindelijk op 30 oktober zijn ontwerp voor het Detailhandelsbeleid Noord-Holland 2015-2020 heeft toegestuurd, met daarin de hoofdlijn dat de provincie kritischer wordt op uitbreiding van detailhandel.

Maar bij woorden horen daden. Wordt deze nota vastgesteld, dan moet daarbij onmiddellijk de PRV worden aangepast, waarin dat geregeld wordt. Ook daarvoor dien ik een motie in.

Ter afsluiting: de SP kiest niet voor een kille provincie, een provincie die doodgemeedereerd de Plus op nul zet en daarmee de indruk achterlaat dat zij er niet is voor iedereen. De SP gaat voor een provincie die bescheiden is en dienstbaar, voor een groene en sociale provincie. Wij gaan voor een provincie die gelijkwaardigheid, menselijke waardigheid en solidariteit als haar kernwaarden heeft en daarnaar handelt.